

Slovenski dom

Stev. 167

V Ljubljani, v ponedeljek, 26. julija 1943-XXI

Leto VIII.

Izkajna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tujega Izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Uredništvo in sprava: Kopitarjeva & Ljubljana Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva & Lubiana

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Njegovo Veličanstvo Kralj in Cesar prevzel poveljstvo oboroženih sil Maršal Pietro Badoglio imenovan za predsednika vlade Vladarjev oklic italijanskemu narodu

»Vojna se nadaljuje, zvestoba dani besedi bo ohranjena«

Bollettino n. 1156

Duri combattimenti in Sicilia

14 velivoli distrutti, un piroscato colpito

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

In Sicilia si è anche ieri duramente combattuto: l'urto nemico, contenuto nei settori orientale e centrale del fronte, si è ripetuto particolarmente intenso sull'ala settentrionale del nostro schieramento.

Nostrì bombardieri colpivano un piroscato di medio tonnellaggio nel porto di Augusta.

Cacciatori e minori unità navali germaniche abbatterono negli ultimi due giorni undici velivoli; un altro apparecchio veniva distrutto dalla nostra caccia sulle coste Calabre.

Livorno è stata bombardata da formazioni aeree: danni non gravi, vittime in corso di accertamento.

Due velivoli precipitavano colpiti dal tiro delle artiglierie della difesa.

A seguito delle incursioni aeree dei giorni scorsi sono state accertate le seguenti perdite tra la popolazione civile:

a Bologna 97 morti e 270 feriti, ad Aquino (Frosinone) 4 morti e 10 feriti per scoppio ritardato di bombe, a Capo Rizzuto 1 morto e 5 feriti, a Livorno 17 feriti di cui 2 gravi.

Vojno poročilo št. 1156

Hudi boji na Siciliji

14 letal uničenih, 1 parnik zadet

Italijansko uradno vojno poročilo 1156 pravi:

Na Siciliji so tudi včeraj bili hudi boji. Nasprotnik pritisik, zadrževan na vzhodnem in osrednjem predelu bojišča se je posebno močno ponovil na severnem krilu naših bojničnih črt.

Naši bombniki so v pristanišču A ugusti zadeli parnik srednje mere.

Ločni in manjše nemške pomorske edinice so v zadnjih dveh dneh sestrelili 11 letal. Še eno letalo so uničili naši ločni nad kalabrijsko obalo.

Letalski oddelki so bombardirali Livorno. Skodo ni huda, število žrtev pa ugotavlja. Dve letali sta treščili na tla, zadeti po strelih obrambnega topništva.

Zaradi letalskih napadov v zadnjih dneh so bile med civilnim prebivalstvom ugotovljene naslednje žrtev: v Bologni 97 mrtvih in 270 ranjenih, v Aquino (Frosinone) 4 mrtvi in 10 ranjenih zaradi bombe, ki se je prepozno razstrelila, v Capo Rizzuto 1 mrtvev in 3 ranjeni, v Livorno 17 ranjenih, od tega dva hudo.

Rim, 26. julija. s. Nj. Vel. Kralj in Cesar je sprejel ostavko na mesto predsednika vlade in prvega ministra tajnika, ki jo je podal Nj. Eksc. Benito Mussolini, ter je za predsednika vlade in prvega ministra-drž. tajnika imenoval Nj. Eksc. viteza in maršala Italije Pietra Badoglia.

Oklic Nj. Vel. Kralja in Cesara
Nj. Vel. Kralj in Cesar je Italijanom dal naslednji oklic:

»Italijani! Od danes naprej prevzemam poveljstvo nad vsemi oboroženimi silami. V slovesni uri, ki leži nad usodo domovine, naj vsakdo spet zavzame mesto, kamor ga kličejo dolžnost, zvestoba in boj. Ne sme se trpeti noben korak v stran, ne sme se dovoliti noben očitek. Sleherni Italijan naj se prikloni pred hudičimi ranami, ki so raztrgale sveta tla domovine.

Italija bo po hrabrosti svojih oboroženih sil, po odočni volji vseh državljanov, v spoštovanju ustanov, ki so jo vedno krepile, spet našla pot navzgor in pot za dvig.

Italijani! Danes sem bolj kakor kdaj neločljivo združen z vami po neomajni veri v neumrljivost domovine.

Podpis: Viktor Emanuel.
Sopodpis: Pietro Badoglio.

Oklic maršala Badoglia

Nj. Eksc. maršal Italije Pietro Badoglio je Italijanom dal naslednji oklic:

Italijani! Na zapoved Nj. Vel. Kralja in Cesaria prevzemam vojaško vladu nad državo in sicer z vso oblastjo. Vojna se nadaljuje. Italija, trdo zadeta v svojih napadenih pokrajinh, v svojih uničenih mestih, ohranja zvestobo dani besedi kot ljubosumna varuhinja svojih tisoč-

letnih izročil. Naj se strnejo vrste okoli Nj. Vel. Kralja in Cesaria, ki je živa podoba domovine ter vzgled za vse. Prejetoto naročilo je jasno in razločno ter se bo izvajalo z vso natancnostjo. Kdor si umislja, da bo

mogel ovirati redni razvoj, ali kdor bi skušal motiti javni red, bo neusmiljeno udarjen.

Živelja Italija! Živel Kralj!

Podpis: maršal Italije Pietro Badoglio.

Sprememba v vodstvu madžarske zunanje politike

Budimpešta, 26. jul. s. Z današnjim odlokom je državni upravitelj imenoval sedanjega državnega podtajnika v zunanju ministru Jenu de Ghyzzy za ministra za zunanje zadeve. Predsednik ministrskega sveta Kallay je bil na svojo prošnjo razrešen dolžnosti zunanjega ministra.

Regent Horthy je v posebnem pismu izrazil predsedniku ministrskega sveta svojo zahvalo za storjeno delo in za dragocene usluge, ki jih je storil državi v svojstvu zunanjega ministra.

Novi zunanji minister se je rodil leta 1893 in izvira iz stare in plemenite madžarske rodbine. Na svoje sedanje mesto je prišel iz diplomatske službe. De Ghyzzy je opravil službo na madžarskih poslanstvih na Dunaju, v Pragi in v Beogradu v letih od 1936 do 1939, potem pa je bil svetnik pri diplomatskem predstavništvu v Berlinu.

Madžarska nadaljuje, kakor je bilo zadnje dni

.....

še posebej poudarjeno v vseh madžarskih listih, svojo politiko popolno zvestobe silam osi. Vsi glasovi, ki jih še zmerom širi sovražna propaganda o dozdevni madžarski proshi za separativni mir, se z vsem ogorčenjem demantirajo v obliki tisočletne poslanstva krščanske sprednje trdnjave. Temu poslanstvu se madžarski narod ne namerava odreči, ker hoče razen najvišjih vrednot zapadne kulture braniti tudi meje domovine pred eksplativnimi načrti boljševizma. Novi madžarski zunanji minister bo dal le še nove pobude za to dalekvidno političko ravne smeri, ki jo zasleduje regent Horthy od svojega prihoda na oblast in ki je Madžarsko pretvorila v konstruktivno silo evropske politike. Vsi listi naglašajo pri tej priliki, da je novi zunanji minister brž ko je prevzel posle, poslal toplo brzojavko Dučiju. Za državnega podtajnika v zunanjem ministrstvu je bil imenovan pooblaščeni minister Andrej De Szent Miklosy.

Brezuspešni sovjetski napori in žrteve

Berlin, 24. jul. AS: Sovjetski poskuši, da bi po vsej sili dosegli kak odločilen uspeh, je po sodbi dopisnika DNB-ja spraviti v zvezo s kočljivim položajem, v katerem so Rusi danes po dveh letih najhujših borb, potem ko so utrpeli strahotne izgube v vojaštvu in orožju. Da vržejo v bojni meži sleherni dan silno število novih čet ter vojnih sredstev vseh vrst, nikar ni znamenje njihove moči, marveč dokazuje, s kakšno skrbjo gledajo boljševiki v bodočnost, ker so prisiljeni v tej igri zastaviti vse za vse. Sovražnik se je trudil, da je zvlekel na bojišča vse najboljše orožje, kar ga da našnja sovjetska industrija premore, ter postal v boji posebej izbrane čete, ki jih je doslej branili v zaledju, a kljub temu mu vsi skrajni napori niso prav nič koristili. Z nenavadno žrtvijo sil se sovjetskim četam od začetka napadov ni posrečilo drugega, ko da so na nekaterih krajih bojišča osvojili nekaj malega ozemlja, medtem ko so njihovi napadi na drugih krajih naleteli na trdno nemško brambo, ponekod pa so se celo morali umakniti in nemškim četam prepustiti novo ozemlje. V začetku je bilo kmalu jasno, da so Rusi napierili vse sile proti Orlu, kjer so hoteli vdreti v nemške postojanke, danes pa je jasno tudi to, da je nasprotnik spremenil svoj načrt ter začel napadati na vseh odsekih bojišča, in sicer vzdolž Mjuras, vzdolž srednjega Donca, na odsekih pri Bjelgorodu, pri Kursku, Suhinčih ter nedavno že ob kubanskem mostišču in celo ob Ladoškem jezeru.

Da bi ofenziva po trduih merilih novega vojskovanja rodila uspehe, pravi dopisnik, bi moral nasprotnik že v začetku splošnega napada zaradi večjih sil na odbranem mestu pogaziti nemško bojno črto ter po vdoru priti za hrbot in presenetiti nemška krila. Po pregledu vseh dogodkov na bojišču dopisnik poudarja, da so vse veliki sovjetski napadi na odsekui pri Kursku propadli za-

radi močne nemške protiofenzive južno od Suhinčev ter v splošnem pri Orlu, kjer je nasprotnik žrtvoval ogromne sile, a je osvojil le trohico neponembenega ozemlja. Sovjeti so imeli tolikšne izgube, da bi tudi kakšen uspeh pri Orlu zdaj ne bil noben zadostno plačilo za strahotne žrteve. Vsega tega se je zavedalo tudi sovjetsko poveljstvo, ki je v strahu, da bi Nemci na tem odseku zbrali močne čete, česar sami ne bi več premogli, izgubili povelje za napad na vseh drugih odsekih. Tako že od četrtega dalje Sovjeti po silni topniški pripravi mečejo v boj vse razpoložljive moči na odsekju južno od Ladoškega jezera, ne da bi dosegli kaj več kakor neznačne krajevne vdore, a jih Nemci sproti zavračajo. Čeprav ti boji po silovitosti niso podobni tistim, ki so divjali v četrtek, da je treba vendarle poudariti, da je bilo nemško poveljstvo pripravljeno na nasprotnote tu in pri kubanskem mostišču, ker je sovražniku takoj preprečilo, da bi na omenjenih krajih zbral večilo število čet.

Glede nastopov oklepnikov pa piše vojažnik poročevalce DNB-ja, da je sovražnik postal v boj vse oklepna vozila ter izval največjo bitko izpirjanja, kar jih zgodovina pozna, a pri tem utpel izgube, ki so same po sebi zgovorna priča: samo v četrtek so Sovjeti izgubili 566 oklepnikov ter 105 letal ter je bil za nemške čete najhujši, a tudi najbolj zmagoslaven dan, ki so ga doslej preživele. Od 5. julija, ko se je velika bitka začela, pa do včeraj so Sovjeti izgubili vsega 6000 oklepnikov. Takih strahotnih izgub pa Sovjeti prav gotovo ne bodo mogli dolgo pretrpeti. Zato zdaj majhne krajevne uspehe borbajo v svet kot velike zmagе. Nemci pa samo poudarjajo, da sovjetske izgube rastejo z dneva v dan do ogromnih mer, medtem ko sami doživljajo sorazmerno zelo omejene izgube. To pa že zdaj daje slutki, kdo ob obenih nasprotnikov v tej besni bitki bo obstal.

Tretji letalski napad na Livorno

Livorno, 26. julija. s. Do tretjega nasprotnika vega letalskega napada na Livorno je prišlo predtekelno noč. Napadaci so prispieli nad mesto ob pol enih in jih je sprejel zgoščeni ogreni protiletalski bateriji, ki so streljali 50 minut. V tem času so napadaci opravili svoje običajne delo in zadeli 300 stanovanjskih hiš, v katerih so bivali majhni meščani in delavci. Na trgu sv. Marka so bile nekatere stanovanjske hiše zadete, prav tako kakor so bile zločinskim letalcem za cilje hiš uradnikov na vrtu Cotedo, katere je postavila hranilnica zunaj Livornu, vzdolž ulice Via Aurelia, torej precej daleč izven strnjenega mesta. Zraven številnih rušilnih bomb so padle tudi mnogoštevilne zažigalnice, ki so zanetile požare v stanovanjskih delih. Hiše naselnikov v Salvianu so bile prav tako cilj ponovnih bombnih zadetkov. Končno so bile druge bombe vrzene na sleplo na trg Marina di Quercianella, na najmirnejšo in sončno livornsko obrežje, kjer ni prav nobenega vojaškega cilja, pač pa begunske družine, žene in otroci. Tako pa kon-

čanem napadu so sredi noči izstopile na delo vse podporne in pomočne organizacije. Včeraj zjurjal so vsi uradni delali z mrzličnim tempom, v mestu se je obnovil ves promet. Livornčani so krepevali rod, ki je vnovič dokazal svojo močno trdnost.

Vesti 26. julija

Turški list »Ulus« objavlja članek zunanjega ministra Menemendžogluja, ki se bavi z dvajsetletno podpisom Lausannskega pakta. Zunanji minister med drugim zatrjuje, da po dvajsetih letih pakt ni izgubil prav nič na svojem ponenu, pač pa je postal temeljni zakon nove revolucionarne Turčije.

Število judovskega orožništva v Palestini je zadnji čas naraslo za 5000 ljudi, tako da ima sedaj judovsko orožništvo 25.000 ljudi nasproti 3000 arabskemu žandarjem, ki so bili nastavljeni od Angležev.

Vsi sovjetski napadi krvavo zavrnjeni

Sovjeti sunki ob Kubanu, Miusu, Doncu in Bjelgorodu propadli
Zavezniški napadi proti nemško-italijanski obrambni črti so se izjavili
Hude angleške letalske izgube pri napadu na Kreto

se je izjavil več sovražnih napadov. Nemški sunek je potekel uspešno.

V napadih proti sovražnim ladijskim ciljem pred Augusto so nemška težka bojna letala poškodovala šest prevoznih ladij in potopila 2000-tonski tovorni parnik. Enotne nemške vojne mornarice so sestrelile na morju severno od Sicilije 8 sovražnih letal.

Pri neuspešnem poskušenem napadu sovražnih letalskih sil na otok Kreto so letalske obrambne sile sestrelile 10 letal napadajočih oddelkov in poškodovala številna letala. Ena ladijska spredava skupino angleških brzih čolnov pred nizozemsko obalo počasno prevozila 4 sovražne brže čolne tako hudo, da se lahko računa z njihovo izgubo. Ladijski spredav je do zadnjega priselj v namembno luko.

Na Siciliji je sovražnik obotavlja zasedel zahodni del otoka z mestom Palermom, ki je bilo že od vega začetka pripravljeno za izpraznitve. Na obrambenem bojišču nemško-italijanskih oddelkov.

Pogoji za zdravo rast in rodovitnost

Poučna razprava vrtnarja-sadjarja

Kakor v splošnem vsa rastlinska kultura, tako zahtevamo tudi od sadne, da nam dà zdravo rast in rodij čim bolj redno lepo razvito sadje. Velike so te zahteve. Uresničile se bodo le tedaj, če tudi mi dema drevesu, kar od nas zahteva.

Za zdravo, krepko rast in primereno rodovitnost potrebuje drevo vodo in redilne snovi v zemljji ter sončno svetlobo. K tem trem osnovnim zahtevam se pridružuje še četrta, ki je v najtejnši zvezi s prejšnjim. To so zdravi, dobro razviti listi kot proizvajalci snovi (gradiva) za vsakoletni rastek in plod. Ako manjka le eden izmed našteti pogojev za veestranško uspevanje, trpi drevo pomanjkanje in se nikakor ne more zdravo razvijati, še manj pa roditi dober sad.

Oglejmo si nekoliko bliže te zahteve za dobro rast in rodovitnost sadnega drevia in preudarimo, v kolikor je mogoče sadjarju vplivati nanje, da se potrebam sadnega drevia čim bolj ustreže.

Voda razaplja redilne snovi v zemljji in šele v taki redki razstoti jih morejo rastline sprejemati in oddajati v vse podzemeljske dele drevesa. Brez zadostne vode je ovirano prehranjevanje in potem takem tudi rast ni še celo rodovitnost. Na množino vode v zemljiji ne moremo naravnost vplivati, ker je odvisna iz večine od padavin. Če so te zadostne in v pravem času, se nam ni potreba batiti pomanjkanja vode. Žal, da so večkrat neenakomerno razdeljene. Velikokrat jih je naenkrat preveč; ko bi jih bilo najbolj treba, jih primanjkuje. Posledica: slaba rast, malo nerazvitega sadja ali celo popolna nerodovitnost. Vendar se da tudi v tem oziru nekaj storiti, da se sadno drevo obda z globoko primerno vlažno zemljo, ki pa seveda ne sme biti močvirna. Čim globlja je namreč zemlja, tem laže prenaša sušo, ker se porabljena vлага v zgornjih plasteh vedno znova nadomešča iz globljih plasti. Kjer koli je mogoče, zlasti pri mlajšem sadnem drevu, imemo.

zemljo okoli dreves obdelano in zrahljano

Cez poletje jo pokrijemo z drobnim gnojem ali listjem. S tem zadržujemo vлагo v zemljiji in zelo ugodno pospešuje rast drevia in razvoj sadja.

Zadostna množina redilnih snovi v zemljiji je prav tako važna zahteva vsake rastline, da se povoljno razvije in da čim boljši pridelek. Pri nas, žal, vsaj splošno še ni prodrio prepridržanje, da je treba tudi sadnemu drevu gnijiti, če hočemo predelati obilo lepega sadja in doseči redne sadne letine. Pozimi je najugodnejši čas, da mislimo tudi

na tako rastlino in da obrnemo nekaj hlevskega gnoja tudi v ta namen. Pa vsaj z gnojnico gospodarimo bolj skrbno, ko jo sadni vrtovi krvavo potrebujejo. Če le kako mogoče, izpopolnimo jo s fosforjevo kislino (superfosfat) in s kalijem.

Spravljam pepel in ga trošimo po sadovnjaku. Ko zasajamo nove sadovnjake, izgibamo se slabih neprimernih prostorov, izbiramo pa zemljisoča z dobro, globoko, rodovitno zemljijo. Za sadno drevo se neprimerna suha, plitva, kamnita tla, nepropustna ilovica, čista barjanska zemlja in pa močvirna tla z visoko podtalnicami. Voda in redilne snovi pa pridejo do veljave le tedaj, aко ima sončna svetloba dostop do vseke veje, do vsakega lista in do vsakega ploda.

Lahko rečemo, da imam sadjar v svoji oblasti tudi sončno svetlobo. Za zadostno svetlobo v sadovnjakih skrbimo na ta način, da sadimo dreve v dovoljnih razdaljah. Kjer stoji jablane in žlahtne hruske 10–12 metrov in še več narazen, tam se ni treba batiti, da bi dreve obsenčevalo in drug drugemu oviralost dostop sonca, ko bi doseglo še teko starost. Kjer imamo pregoste mlajše nasade, razredčimo jih na ta način, da vzamemo iz zemlje vsako drugo drevo, ali vsako drugo vrsto in posadimo dreve drugam. Starejših nasadov ne moremo na ta način ščititi. V takem primeru ni druge pomoci, ko da odstranimo posamezna in manj vredna drevesa. S takim ravnjanjem ne škodujemo sadovnjaku, ampak ga le izboljšamo.

Pri posameznem drevesu prav tako lahko poskrbimo za dostop sonca, ako dreve redno snežimo in že iz mlada pravilno redčimo vrhove. Gosto vejeve v krošnji je najhujša ovira za povoljni razvoj sadja. V senci zraste skoro sam drobiž brez prave barve in okusa. Popolnoma razvito in lepo barvano in okusno sadje raste le na vejhah, ki so čim dalje na soncu. Drevo z redko krošnjo, s posčevnimi in vodoravnimi in celo visičnimi vejami dočasa mnogo več boljšega in lepšega sadja nego drevo z gosto krošnjo s pokonci razstičnimi vejami. Ta važna in iz mnogih izkušenj pridobilna ugotovitev, naj bo vodilo pri presojanju vrhe, ko mu izrezujemo pregoste veje in skrajšamo preveč v višavo rastoče veje.

Sedaj pa še četrta zahteva — zdravo listje. Že iz prejšnjih odstotkov je razvidno, v kakšni zvezi so listi z vodo, redilnimi snovmi in svetlobo in kakšen važen posel opravljajo v življenju rastline. Lahko bi jih primerjali s silno umetnimi stroji, ki predelavajo sirovo rastlinsko hrano v organske snovi. Listi sprejemajo iz zraka ogljikovo ki-

slino, iz zemlje pa v vodi raztoplje rudinske snovi. S sodelovanjem sonča in listnega zelenila se vrši to skriveno pretvarjanje (usvajanje, assimilacija). Jasno je, da morejo ta posel opravljati le celi in zdravi listi. Zato drevo ali rastlina, ki ima objeden ali do bolezni pokvarjen list, ne more uspevati, niti roditi dobre plodov. Tudi redno delovanje listov sadjar lahko redno pospešuje, ako preizkušenimi sredstvi odvrača od njih razne škodljive vplive. Največ za prizadevajo listom in s tem vsemu drevesu razni zajedavci — živalskega (gosenice, hrošči, ušice itd.) in rastlinskega glivičastega rodu. Žuželke jih ob-

jedajo in drevo večkrat popolnoma ogojijo, druge pa zopet izesavajo iz njih hrano in na ta način popolnoma onemogočijo njihovo delovanje. Glivice pa liste prerastejo, da se posuše in odpadejo, ali pa jih vsaj jako ovirajo v usvajaju. Zato mora biti sadjar vprav tu na straži, da ob pravem času poseže vmes in zanesljivo prepreči poškodovanje tega prevažnega organa. V ta namen imamo razna sredstva skropiva, s katerimi obdelavamo sadno dreve že pozimi, ko je še golo, zlasti pa na polmlad, ko se začne razvijati listi in se z njimi vred pokažejo tudi zajedavci.

La Germania rivela uno dei suoi scopi di pace

Tutto il mondo cerca di indovinare quali finalità si prefissa la pace germanica. Ed ecco ora rivelata una di queste finalità: essa può enunciarsi in tre parole: «Pace senza disoccupazione». Non è questo un pio desiderio, bensì un saldo proponimento che nella stessa Germania si è già tramutato in realtà. Non v'ha dubbio che, per giungere a tanto, è stato necessario staccarsi dal concetto ormai superato che il lavoro dipenda dall'industria. Invece è proprio vero il contrario, e cioè che il lavoro crea l'industria. È in base a questo principio che nell'anteguerra la Germania riuscì a sopprimere radicalmente la disoccupazione e a dare incremento alle proprie industrie in tutti i campi della produzione e nella massima misura. Ciò che fu possibile alla Germania deve essere possibile anche all'Europa intera. Come questo intento si possa raggiungere, è quanto l'insigne Prof. Dott. Hunke, profondo conoscitore delle questioni industriali, minutamente espone nell'ultimo numero di *Signal*. Egli energicamente si oppone all'ipotesi che la Germania abbia in animo di dividere le Nazioni d'Europa in modo che alcune siano unicamente industriali ed altre esclusivamente agricole: nessuno, in Germania, pensa a tale suddivisione. È invece aspettato uno sviluppo di tutte le energie continentali, che abbia per effetto di dar lavoro a tutti in Europa.

* SIGNAL — la grande Rivista illustrata europea. L'ultimo fascicolo (quello che contiene l'articolo del Prof. Dott. Hunke) è in vendita ovunque al prezzo di lire tre.

Nemčija razkrije enega svojih mirovnih smotrov

Ves svet skuša uganiti, kakšne končne cilje si je zastavil nemški mir. Tu je eden teh končnih ciljev: moremo ga izraziti v treh besedah: »Mir brez nezaposlenosti. Ni to skromna želja, temveč trden namen, ki je že danes postal stvarnost v sami Nemčiji. Nobenega dyoma ni, da se je bilo treba ločiti od že zastarele zamisli, da je delo odvisno od industrije. Prav nasprotno je resnica, namreč, da delo ustvarja industrijo. Samo na podlagi tega principa je bilo predvino Nemčiji možno temeljito zatreći brezposebnost in dati zagon svoji industriji na vseh proizvodnajih področjih in to v največji meri. To, kar je bilo možno Nemčiji, mora biti možno tudi vsej Evropi. O tem, kako naj se ta namen doseže, obravnava izčrpno slavn prof. dr. Hunke, dober poznavalec industrijskih problemov, v zadnji številki časopisa SIGNAL. On se energično zoperstavlja domnevni, da bi Nemčija hotela ločiti evropske narode tako, da bi nekateri bili samo industrijski, drugi pa izključno poljedelski. Nihče v Nemčiji ne misli na tako delitev, marveč je začelen razvoj vseh kontinentalnih energij, ki naj ima za posledico, da se vsakdo v Evropi zaposli.

* SIGNAL — velika ilustrirana evropska revija. Zadnja številka (v kateri je tiskan članek prof. dr. Hunkeja) je povsod naprodaj za tri lire.

Nov vodja Nadzorstvenega urada za začeločno štendje in dajanje posojil

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajinijo je imenovan za vodjo Nadzorstvenega urada za začeločno štendje in dajanje posojil namesto rag. Marija Menegattija dr. Medora Ferorelliha iz zavoda »Banca d'Italia».

Ta odločba je takoj izvršna in se objavi v Službenem listu za Ljubljansko pokrajinijo.

Nove uradne ure

Ljubljana, 26. julija.

Pričenši s 26. julijem 1943 se določa delovni čas za vse urade Visokega komisariata in za ostale pokrajinske urade od 9 do 13 in od 4 do 7 popoldne v delavnikih, izvzemši soboto, ko bodo uradne ure od 8 do 11.

Osebne izkaznice za Brdo in okolico

Prošnje za podelitev osebnih izkaznic prebivalcem mesta Ljubljana s stalnim bivališčem na Brdu in okolici vzdolž vojaške kontrolne črte se bodo izdajale v dneh 29., 30., 31. julija in 1. avgusta t. l. pri »Združenih opekarnah«, Cesta na Brdo od 8 do 14 ure, v nedeljo od 8 do 12 ure. Prizadete osebe naj si pravočasno preskrbijo tri enake fotografije in druge potrebne listine.

Naročila za roman v slikah »Quo vadis« sprejemata tudi podružnica Slovenceve upr. na Miklošičevi cesti

Imenovanje občinskega komisarja v Ajdovcu

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajinijo je razrešil dosedanje redno občinsko upravo občine Ajdovce in je imenoval za izrednega komisarja občine g. Vidmarja Josipa. Okrajni komisar v Novem mestu je dobil navodilo, naj odločbo izvede.

Sport

Hermes moška Ishkoatletska sekcijsa. Nepročajo se vsi atleti, da se sigurno udeleže sestanka v tork, dne 27. t. m. ob 18.30 v klubski pisarni na igrišču. Radi važnosti (udeležba na medklubskih tekmovaljih) in nujnosti prosim točne udeležbe. — Načelnik.

Importante azienda legname corso signorina pratica commercio, corrispondente italiano-fedeslavico, disposta trasferirsi Bratislava, precisando rete e prefece. Offerte Cassetta 16.204 Z.

Unione Pubblicità Italiana Trieste - 16.204.

O podzemskih gozdovih, kako so nastali, kako važni so za človeško življenje, da so za človeški rod neprecenljive vrednosti in še marsikaj o njih boste lahko izvedeli, če boste veli v roko knjigo z naslovom »S premogom in kovinami po svetu in zgodbom. Knjiga bo bogato ilustrirana in slike bodo nazorno pojasnjave besedilo, ki bo bravno in zelo poučno. Ko boste, dragi bračci, obrnili zadnji list v knjigi, boste bogateni, saj boste prav gotovo izvedeli veliko novega.

Vafno lesno industrijsko podjetje itšče trgovsko izobraženo gospodinjo, zmožno italianske, nemške in slovenske korespondence in ki je pripravljena presesti in prefece. Offerte Cassetta 16.204 Z.

O podzemskih gozdovih, kako so nastali, kako važni so za človeško življenje, da so za človeški rod neprecenljive vrednosti in še marsikaj o njih boste lahko izvedeli, če boste veli v roko knjigo z naslovom »S premogom in kovinami po svetu in zgodbom. Knjiga bo bogato ilustrirana in slike bodo nazorno pojasnjave besedilo, ki bo bravno in zelo poučno. Ko boste, dragi bračci, obrnili zadnji list v knjigi, boste bogateni, saj boste prav gotovo izvedeli veliko novega.

Da, jaz ga imam, in to pismo je zelo dragoceno zame. Mar misliš, da je to tisto pismo, o katerem je Salveter dejal, da ga je pisal?«

Brez dvoma!«

Misliš, da on ne ve, da je bilo pismo raztrgano in vrzeno v doktorjev papirni koš?«

E, tega gotovo ne mislim. On si še vedno ubija glavo, kam je pismo izginilo in ga to tudi zares skribi.«

Markham je opazoval Vanceja vedno bolj radovedno.

Pravil si o nekem namenu, ki mu je bilo služilo pismo, preden je bilo vrzeno proč.«

To je tisto, kar pričakujem, da se bo zgodilo. Domnevam, več je da je tisto pismo v neki zvezi z bodalom, ki ga je nekdo nocoj zagnal v dr. Blissovo posteljno končnico. Zelo čudno se mi je zdelo, da so vsi domači odšli spati, ne da bi bil pojasnjen en sam hieroglif. Zdaj pa mislim, da stvar razumem. Zato polegamo svoje upanje v to, kar se utegne vsak trenutek zgoditi...«

Zazvonil je telefon in takoj je odgovoril Vance sam. Klical je Salveter s kolodvora. Po kratkem razgovoru je Vance ves zadoljeno spet odložil slušalko.

Dotor se je brž spriznjal s tem, je dejal, »da njegovega pomočnika danes in jutri ne bo doma. Tako se nam je tale naš majhni poskus brez kakšnih težav posrečil.«

Čez kakšne pol ure je prišel Heath ter se nam pridružil na terasi.

Bil je mrkega obraza in nekam pobit. V pozdrav nam je le kaj pogodnjal.

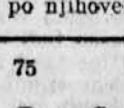
Le potolažite se, gospod narednik, ga je bodril Vance.«

»Ni tako nemogoče, da še pred polnočjo primete in zaprete Kylejevega morilca.«

»Kaj, res?« Heath ni tega preveč trdno verjel. »Morda je vprav zdaj namenjen sem, da nam prinese vse dokaze, ki jih potrebujemo za njegovo obsodbo? Res je to zelo vlijuden človek, ki nam gre na vsak način na roko.«

BOGINJA MAŠČEVANJA

S. S. VAN DINE



75

KRIMINALNI ROMAN

»Torej dobro. Želim, da odpotujete, gospod Salveter.« Vance je opustil svojo malomarnost v vedenju ter se nenadno vzvratil v naslonjaču. »In želim, da odpotujete, ne da bi kaj spraševali ali preveč razpravljali... Ali se utegne primeriti, da bi vam dr. Bliss skušal preprečiti to potovanje?«

»E, to pa že ne,« mu je zagotovil Salveter. »Utegne se mu sicer zdeti čudne, da odhajam vprav zdaj. Nikdar pa se ne vtika v moje stvari.«

Vance je vstal.

»To je vse, kar vam imam povedati. Z glavne postaje odide noč v vlak ob pol desetih. Pazite, da ga ne zamudite... S posajo,« je še dodal, »pa mi lahko telefonirate in me obvestite. Jaz bom od devetih do pol desetih tu... Od jutri popoldne dalje se lahko vrnete v New York, kadar hočete.«

Sprememba medicinskega študija v Zagrebu

Z uveljavljenjem novih predpisov prosvetnega ministra o predavanjih in izpitnem redu na medicinski fakulteti zagrebskega vseučilišča je nastala pomembna sprememba v dosedanjem delu fakultete. Hrvatski listi poročajo, da je z novim pravilnikom popolnoma jasno in točno odrejena smer udejstvovanja medicinske fakultete. Njena temeljni načela so bila obdobje pripravljanje slušateljev za zdravstveni poklic, izpolnjevanje zdravnikov, obravnavanje medicinskih znanosti in preučevanje zdravstvenih razmer v državi. Z novimi preizkušenimi in sodobnimi metodami se bodo slušatelji medicinske fakultete pripravljali na svoj odgovorni poklic.

Po novem pravilniku ima medicinska fakulteta v celiem 28 kateder, v katerih so obsegeni vsi predmeti za uspešno in aktivno opravljanje zdravniške službe. Doslej je bilo 24 kateder. Med novimi se uvaja katedra vojne medicine, ki je važna zlasti v vojni dobi. Katedra vojne medicine obsega naslednje predmete: vojno patologijo, vojno higieno, nauk o vojnih strupih in letalsko medicino.

V svrhu čim uspešnejšega zdravstvenega dela in pouka se poslužuje medicinska fakulteta 18 znanstvenih zavodov in 12 klinik. Ker vsaka nova katedra zahteva nov zavod, bo medicinska fakulteta dobila tudi zavod za vojno medicino. Ustanovljeni bosta tudi dve novi kliniki, in sicer za nadežljive bolezni in za urologijo.

Po novem učnem redu število predavanj tedensko ne sme presegati 24 ur, medtem ko so morali prej slušatelji vpisati včasih tudi 60 ur predavanj na teden. Razen tega, da se bodo slu

šatelji medicime učili teorije, je dobro poskrbljeno tudi za praktično izobrazbo. Pol dneva je dolčenega za predavanja, pol pa za praktične vaje.

Razen praktičnih vaj, ki jih bodo imeli slušatelji med šolskim letom vsak dan popoldne, je predvideno, da bodo po končanem šestem in osmem semestru morali opraviti tudi praktične vaje na klinikah ali bolnišnicah. Te vaje bodo lahko opravili samo v počitnicah, morajo pa trajati tri mesece.

Temeljne spremembe so nastale v izpitnem redu. Po novem predpisniku bodo polagali slušatelji izpiti samo po 2, 4, in 10. semestru. Strogi izpiti so razdeljeni v tri skupine. Gradivo predmetov, iz katerih se ne polaga izpit, se izpravišča ob izpravljanju sorodnih strok. Da bi se pri slušateljih doseglo redno in marljivo polaganje izpitov, so odrejene stroge sankcije. Doslej je mogel biti slušatelj vpisan na medicinski fakulteti, tudi 8 in več let, čeprav bi lahko končal študij v petih letih. Po novih predpisih pa je določeno, da se sme študij podaljšati največ za eno leto. Za nadaljnje podaljšanje lahko izjemno izda dovoljenje prosvetno ministristvo.

Spremenjeni predpisi vsebujejo še to važno spremembo, da je naslov doktorja medicine odvisen od doktorske disertacije.

Novi predpisi veljajo samo za slušatelje, ki bodo pričeli študij z zimskim semestrom letosnjega leta, medtem ko bodo že vpisani slušatelji lahko končali svoj študij po predpisih stare uredbe o medicinski fakulteti.

Birme v Cerknici od 1581. do danes

Cerknica, 24. julija 1943.

Birmancem in botrom, pa tudi drugim farnom cerkniške župnije bo pretekla nedelja ostala v lepem spominu, ker smo imeli spet birmo. Ob birmi v župniji se vsakdo z veseljem spominja čas, ko je sam prejel zakrament sv. birm in tudi svojih birmancev, ko je bil za botra. Zato ne bo odveč, če se pri mislih na zadajo birmo spomnimo nekaterih prejšnjih birm v naši župniji.

Cerkniška župnija je do 1. 1751 spadala pod ogleski patriarhat. Takrat je bila precej obsežnejša, kakor je zdaj. Obsegala je tudi sedanje župnije Grahovo, Unc, Begunje in Raklek, ki so se sčasoma od nje ločile in postale samostojne. Oglejski patriarhi pa niso sami prihajali v naši kraje nadzirat versko življenje in deliti zakrament slike birm, ampak so poslali podložne ali pomožne škofe. Tako je 1. 1581 obiskal Notranjsko in tudi Cerknico pomožni škof Pavel Bizancij, ki je tudi birmoval. A v Cerknici ni bilo veliko birmancev. Kajti takrat se je v naših krajevih sirla luteranska vera, ki je med drugim zavrgla tudi nauke o birmi in škofovski oblasti. Sirla se je tudi v Cerknici, kjer so jo podprteli posestniki stebarskega grada pod Krizošo goro. Zato je umljivo, da je bilo malo birmancev.

L. 1751. je papež Benedikt XIV. ogleski patriarhat odpravil in namesto njega ustanovil nadškofijo v Gorizi in v Vidmu. Cerkniška župnija je prišla pod gorisko nadškofijo. Prvi nadškof je bil Karel Mihail grof Atttems († 1774). Že 7. avgusta 1752 je obiskal cerkniško župno cerkev in podelil sveito birmo številni mnogic, kakor nam pravi napis, ki je poleg pričnice v naši župni cerkvi.

L. 1787. je naša župnija prišla pod ljubljansko škofijo, ki je takrat postala nadškofija. Prvi in zadnji nadškof je bil Mihail Brigid. Znano je, da je naša župnija obiskal 15. septembra 1805 in podelil zakrament potrjenja.

Več se dobi zapisanega o birmah v zadnjih 65 letih. Tako je 25. maja 1879 delil pri nas ta zakrament ljubljanski knezoškof dr. Janez Zlatousti Pogačar († 1884). Popoldne je obiskal cerkev sv. Jerneja v Begunju in je imel v cerkvi litanijski, ker je bila ravno nedelja. Knezoškof dr. Jakob Misija je prišel birmovat 1. 1885 in 1892. Knezoškof dr. Ant. Bonaventura Jeglič je v 32 letih svoje vlade pri nas šestkrat delil zakrament Sv. Duha: 1. 1900, 1905, 1910, 1916, 1921 in 1926. Njegov naslednik, sedanji predstojniček g. škof dr. Gregorij Rožman pa je naša

Eiar — Radio Ljubljana

Ponedeljek, 26. julija, 12.20 Ploše — 12.30 Porocila v slovenščini — 12.45 Operna glasba — 13. ročila v slovenščini — 13.45 Operna glasba — 13. ročila v času, poročila v italijansčini — 13.13 Porocila v času, poročila v italijansčini — 13.12 Klasični orkester, vodi dirigent Mano — 14 Poročila v italijansčini — 14.10 Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šišane, orkestralna glasba — 14.45 Pisane glasbe — 15 Poročila v slovenščini — 17 Napoved časa, poročila v italijansčini — 17.15 Duet harmonik Malgaj — 17.35 Koncert izvaja tenorist Onofrio Scarfoglio — 19 »Govorimo italijansko«, poučuje prof. dr. Stanko Leben — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Politični komentar v slovenščini — 20 Napoved časa, poročila v italijansčini — 20.20 Pripomba k dogodkom — 20.40 Koncert pianista Bojana Adamiča — 22 Znani dueti — 22.45 Poročila v italijansčini.

Kolumb odkriva Ameriko

Če se je tukaj ustavil, je storil zato, da bi se zatrdo prepričal, ali je ta zemlja del španskega otoka in ako ta zaliv ni le navaden preliv, ki morebiti ločuje zemljo od drugega otoka. Kolumb ni mogel verjeti, da bi bil španski otok tako prostran.

Spopad z Indijanci rodu Cigayos.

Nedelja, 13. januarja. — Iz tega pristana ni mogel odpluti, ker ni bilo s kopnega nobenega vetra, ki bi omogočil odhod. Rad bi se premaknil od tod in se preselil v drugo boljše sridišče, da bi mogel opazovati vremenske spremembe zavoljo srečanja lune s soncem, ki ga je pričakoval za 17. januar, in od lunine opozicije z Jupitrom, od srečanja z Merkurjem, kakor tudi od opozicije sonca z Jupitrom. Ti pojavi naj bi sprožili močne vetrove. Medtem je postal na kopno čoln, da bi mornarji nabrali ales za prehrano. Mornarji so naleteli na nekaj mož, oboroženih z loki in puščicami, se z njimi spustili v razgovor in dobili od njih dva loka in veliko pušči. Enega teh Indijancev so Španci prosili, naj pride na razgovor s Kolumbom na ladjo. In res se je ta mož pojavit na ladji Niña.

Loki teh ljudi so tako veliki kakor tisti, ki jih rabijo v Franciji in Angliji, puščice pa tolikšne kakor sulice drugih prebivalcev teh otokov. Narejene pa so iz pogonjkov, ki nastajajo na sladkornem trsu tam, kjer se razvija seme. Puščice so ravne in dolge po en seženj ali dva, na koncu pa so priostrene in je konica dolga en ali pol drug prst. Nekatere imajo na koncu ribji zob ali podobno. Strelijo pa ne tako kakor drugod, temveč na način, ki ni posebno neveren.

V teh krajih je veliko bombaža, ki je droben in dolg, pa veliko mastika, zlata in bakra. Za loke se mu zdi, da so izdelani iz tisovine. Naleteli so tudi na velike možnosti aksija, kar je njihov poper, odličnejši od našega. Ne jedo nobene jedi, katere ne bi začnili s to dišavo, kajti zelo koristna je za zdravje. Po 50 ladij bi lahko letno natovorili s tem pridelkom. Kolumb pristavlja, da je tukaj opazil veliko vodnih rastlin, katere je videl že na morju, ko se je peljal odkrivati nov svet. To ga je privedlo do sklepa, da se tudi drugi vzhodni otoki nahajajo v isti vrsti kakor otoki, katere je dosegel odkril, kajti ta vodna rastlina ne raste v globoki vodi, tudi ne daleč stran od kopnega. Če to drži, potem so ti Indijski otoki zelo blizu Kanarskih in zato prihaja do mnjenja, da so od slednjih oddaljeni le za 400 morskih milij.

Proti Evropi.

Sreda, 16. januarja. — Tri ure pred zoro je Kolumb odšel iz zaliva, ki mu je bil dal ime Puščični zaliv. Pomagal mu je najprej veter s kopnega, nato pa zahodnik, da je lahko plul proti vzhodu z namenom, da bi prišel do otoka Karib, kjer prebivajo divjaki, pred katerimi imajo silen strah prebivalci vseh ostalih otokov. O teh divjakih je razširjeno mnenje, da se vozijo na ogromnem številu čolnov in da pojedo ljudi, ki jim pada v roke.

Smer proti Karibu mu je pokazal eden od štirih Indijancev, katere je bil dan poprej prijet v Puščičnem zalivu. Ko je prevozel 64 km, so mu Indijci dejali, da se ta otok nahaja malo jugovzhodne (najbrže gre za Portorico), nakar je Kolumb sklenil kreniti v naznačeno smer in ukazal, naj razpno jadra. Toda po dveh miljah je zavlekel močan veter, kot nalašč ugoden za povratek v Španijo.

Tedaj je Kolumb opazil, da se je njegove posadke polastiha žalost, čim je opazil, da se oddaljuje od povratka v domovino.

Čebelja paša se je zboljšala

Ljubljana, 23. julija.

Letošnjo pomlad, tja v poletje, so bili naši čebelji kaj slabе volje: Vremenske razmere so bile takšne, da ni izgledalo, da bi si čebelice nabrale kaj sladke strdi, niti zase, kaj fele za čebelarja. Prav tedaj, ko je cvetelo sadno drevo, na primer česnje, jablane, hruske in slike, prav tedaj je močno deževalo in čebelice skoraj niso mogli na pašo. Zaradi dežja se je mnogo cvetja osulo neprosenega, kar sicer ni povzročilo sadjarjem toliko škodo, ker so se preostali sadeži tem lepše razvijali in kaže sadje sedaj prav lepo, toda čebelarji ozirčna nihova drobna družinica, je imela od tega veliko škodo. Tudi ko je cvetelo poljsko cvetje na travnikih, je bilo za čebelice neugodno vreme. Še sreča, da so lani naši čebelarji dobili od Visokega komisariata večjo količino s česnom denaturirane sladkorja, tako da čebelicam ni bilo treba stradati v zgodnjih pomladih in so se ohranili krepki roji.

Pač pa se je sedaj čebelna paša znatno zboljšala in čebelice hitre in vso moč, da nadomeste zamujeno. Sedaj cveto razne poletne cvetlice, dalje mak, fižol, paradižniki in drugo slično sočivje, kar vse daje obilno pašo cvetlicam in čebelice pridno letojejo po vrtovih in poljih. Kmalu bo cvetela ajda, ki je tudi veliko upanja čebelarjem. Prav sedaj je čas za setev ajde in kakor kaže, jo bodo kmetje zasejali neprimerno več kakor kdaj prej. Ako bo ajda cvetela ob lepem vremenu in pravem času, bo dala čebelicam obilo sladkega nektaria.

Drugo veliko upanje čebelarjev za to jesen je hoja, kadar medi, to pa je zgodaj jeseni. Ako hoja medi v suhem vremenu, imajo čebelice obilno pašo. Čebelarji tedaj nalači zaradi hoje prevažajo čebelice v bližino gozdrov.

Na vsak način so se razmreje za čebelarje in čebelice sedaj znatno zboljšale, tako pa se posreči še paša na ajdi in hoji, potem je upati, da bodo imeli naši čebelarji letos prav izdatno letino, kar je sedaj izredno važno, saj med že dolgo ni imel tako lepe cene in še nikoli ni bilo toliko površevanja po njem kakor prav sedaj. Isto velja tudi za drugi pridelek čebelic, namreč za vosek.

Vrhnička

V Podlipski 9. lahko naročite roman v slikah »Quo vadis«. Pohitite, ker je rok za naročbo kratek — 5 avgust. Knjiga bo izšla prve dni v avgustu.

Iz Srbije

Jubilej. Te dni je praznoval 50 letnico rojstva inž. R. Sturma, uslužbeni pri kmetijskem oddelku sreskega načelstva v Požarevcu. Slavljenec je po rodnu iz Slovenske Bistrike. Po končanih srednješolskih študijah v Mariboru je študiral na Dunaju, kjer se je izpopolnil predvsem v sadarski stroki. S svojo strokovno usposobljenostjo je pozneje mnogo koristil razvoju ter napredku štajerskega kmetijstva, predvsem vinarstva in sadjarstva. Dotgo vrsto let je bil odličen oskrbnik v Konjicah. Pozneje se je preselil v Maribor, kjer je bil najprej pri kmetijski preizkuševalni postaji, nato pa na sreskem načelstvu. Poleti 1941 je prišel v Požarevec. Svoje bogate izkušnje je postavil vno v službo tukajšnjega kmetskega gospodarstva. S svojim vedrim znanjem, s svojo odkritorsrnostjo in drugimi odlikami umar ter era si je pridobil v Požarevcu mnogo prijateljev in iskrenih spoštovalev. Ob Abrahamovem srečanju mi želimo njegovim rojakinjama, ki se jim pridružujejo v teh voščilih tudi slavljenčevi sinovi, da bi nadaljnja desetletja preživel v zadovoljstvu in družinski strelci sredi vseh svojih ljubljenih svojev.

Za 25 lir dobite veliki roman v slikah »Quo vadis«, če ste ali će postanete naročnik »Slovenskega doma«

Izdaja nakazil obrtnikom za bencin in petrolej

Obrtniki, ki prejemajo pri Pokrajinskem svetu korporacijo bone za bencin in petrolej brez posebne pismene proučitve na podlagi seznamov, ki jih predlaga Združenje industrijev in obrtnikov, odsek za obrtništvo, se opozarjajo, da se morajo meseca avgusta dvigati boni po strokah in imenskih začetnih črkah ob naslednjih dnevih:

mizarji: začetnica A—O 2. avgusta; P—Z 3. avgusta;

slikarji in pleskarji 4. avgusta

urarji in knjigovezi 5. avgusta,

mehaniki 6. avgusta,

kleparji 7. avgusta,

klijucnici 9. avgusta,

elektrotehniki in steklarji 10. avgusta. — (Kročati za avgust odpadejo.)

Vrstni red za nadaljnji mesec bo pravčno objavljen.

Upravilcem, ki ne dignejo bona na dočlen dan, zapade nakazilo za dotedni mesec.

Pokrajinski svet korporacij.

Ljubljana

Koledar

Ponedeljek, 26. malega srpna: Marijina mati Ana; Valent, skof; Erast, skof in mučenec.

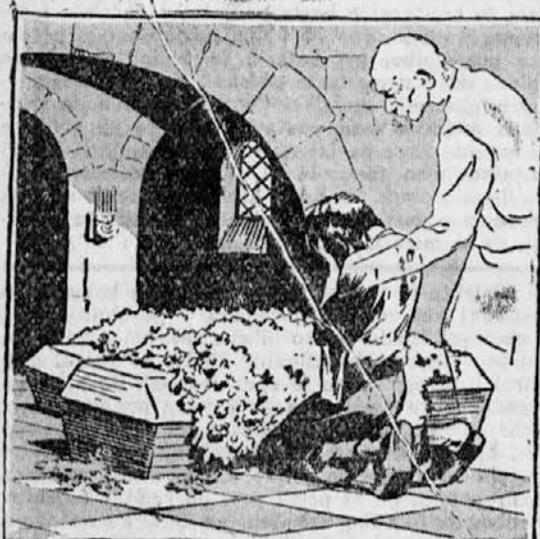
Torek, 27. malega srpna: Pantaleon, mučenec; Bertold, opat; Lilijsa, mučenica.

Obvestila

Merjenje vseh parcel v k. o. Brinje. Da



106.

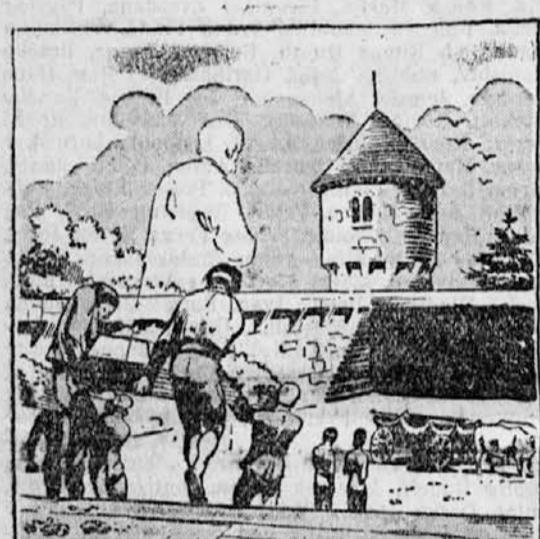


Na grajskem dvorišču so ga že pričakovali služabniki. Krsti so odnesli v grajsko kapelico; v njiju so položili oba starejša brata ter ju pokrili z zelenjem in cvetjem.

Ob njima se je dvarček zgrudil na kolena in bridko zahtel: >Brata moja, po toličkih letih smo zopet skupaj. Vidova mrtva, jaz še živ, a čisto sam na tem božjem svetu!<

Za njim pa je ječala očetova duša.

107.



Razjokala sta se dna: beli drvar in sinko njegov. Tedaj je prišla v grajsko kapelico še graščakinja. Dvarček se je trudno dvignil in potri stopal ob njej; za njima so grajski služabniki nesli obe krsti ter ju nato položili na okrašen kmetski voz, ves ovenčan s smrekopimi vejami in poljskimi rožami. Nato jim je vevel ostati v gradu, če da bo svoja brata že sam pokopal.

108.



Voličema pa je skrbno naročal: >Zdaj pa le lepo počasi potegnital Da vesta, lepo, ker peljetja moja mrtva brata tja na pokopališče. Voleka, lepo, počasi!< In krenili so proti grobišču; za svojimi tremi sinovi je žalujoč stopal beli drvar.

Na pokopališču je sam skopal velik grob ter vanj pokopal svoja starejša dva brata.

Najboljši pripomoček za pouk in razumevanje stare zgodovine — roman v slikah »QUO VADIS«!

SLOVENSKI DOM
izhaja vsak delavnik ob 12. Urejuje: Mirko Javornik. Izdajatelj: inž. Jože Sodja. Za Ljudsko tiskarno: Jože Kramarič, vtič v Ljubljani. Uredništvo in uprava: Ljubljana, Ljudska tiskarna, Kopitarjeva 6. Telefon 40-01 do 40-05. Mesečna naročnina 11 lir. za tujino 20 lir. Posamezna številka 50 cent.

Olje je kri in moč v bitkah

Do sedaj se je le Nemčiji posrečilo, da je postala popolnoma neodvisna od naravnega pridelovanja olja

Olje je kri in moč v bitkah, ki prinesejo zmago v vojni, je rekel Clemenceau l. 1917, ko se je skrčila zavezniška zalogalna na zahodni fronti na 28.000 ton in je pomankanje grozilo, da bo ohromilo motorizirano zavezniško armado. Tedaj se je vtaknil vmes Rockefeller in iz Amerike se je zlila na zahodno fronto poplava olja, katere valovi so prinesli zaveznikom zmago.

Kdor sledi razvoju politike in premotri vojne dogodke, izkrcajanja in nasprotno vojne nastope v tej vojni na zemljevidu, kjer so zaznamovana ležišča olja, ta bo lahko spoznal, kakšno pomembno

vlogo ima v tej vojni olje

Japonci so podvzeli velikopotezno izkrcajanje na malajski Arhipelag v glavnem zato, da bi dobili v svojo posest tamkajšnje oljne vrelce in seveda tudi gumijeve plantaze. Holanđani niso imeli na razpolago potrebnega časa, da bi uničili vrtalne stolpe, čistilnice in druge naprave. Drugače je bilo pri oljnih poljih pri Majkopu in Grozniu. Boljseviki so namreč tu po sistematični metodi uničili v vseh primerih umika oljna polja. To so storili najprej tako, da so odstranili vse, kar ni bilo pritrjeno ali pribito. Pred očmi pa moramo imeti, da so naprave v čistilnicah in Craking-napravah zahtevale ogromne žrtve na delovnem času in materialu. Na nove naprave od danes do jutri tu sploh ne moremo misliti. Poleg tega so zamašili s cementom vse luknje pri svedrih. Zazidali so v cement tudi zapletene rezilne stroje. Poskusite le izpustiti zamaške iz cevi, tedaj se razvejejo škripci in cev se prekolje po dolgem. Luknje pri svedrih so neuporabne. Tako zabit svedre ne bo mogel nihče več uporabljati, niti Rusi. Edina možnost je sveder novih preiskovalnih igel, kar pa zahteva mnogo časa in dela. Na vprašanje, če bi lahko

oljna polja uničili z letalskimi napadi

je večina izvedencev odgovorila odklonilno. Današnji sodobni oljni vrelci ne zgledajo več tako, kakor živijo v domišljiji širokih ljudskih množic. Nič več ni ogrodja piramidnih oblik, nič več vidnih oljnih vodov, celo najranljivejše točke, čistilnice in Craking-naprave težko odkrivajo. Vse se nahaja pod zemljo. In če tudi letalec najde izvrstno, ji tak letalski napad ne more mnogo škodovati. Kakor je izkušnja pokazala, je nemogoče zažgati oljni vrelec.

Ljudje mogoče mislijo, da požre sedaj besedica vojna velik del oljnih rezerv in da porabijo mnogo prej množino olja, kot je bilo to prej izčrpano. To ne drži. Nasprotno je svetovna proizvodnja olja v sedanji vojni presenetljivo nazadovala, če izvzamemo mogoče Južno Ameriko. Vzrok temu je, da so mnoga oljna polja razrušena ali pa so menjala svoje gospodarja; poleg tega sta postala orodje in delovna sila zelo redka. Po današnjem stanju lahko ugotovimo, da imamo, kot nam je to zatrdil znaten strokovnjak,

še za 50 let olja

Leta 1927 se je posrečilo narediti v Leuna delavnicah v Nemčiji umetni bencin iz premoznali.

Tudi Birmsko bojišče je večji ali manjši udarec za olje. Zagotoviti morajo dovoz olja Čankajšku in Indiji.

Pred vojno so se morali Francozi ki nimajo v svoji deželi nič zemeljskega olja, zelo truditi, da so si preskrbeli ta dragocen mineral. Ves francoska politika Blížnjega Vzhoda se je tikala zemeljskega olja. Položili so oljni vod iz Kirkute proti sredozemskim pristaniščem. Proga Kirkuk-Hadidha ob Eufratu je bila angleško-francoska. V Hadidhi se je odcepila Pipe-proga. Severni francoski rokav je vodil preko puščave čez Libaao v pristanišče Tripolisa in Sirije. Južno-angleški rokav je prekrižal pusto Transjordansko planoto in se je iztekal v Haifo. Leta 1937 so dogradili močno Pipe-progo.

1600 km preko puščavskega pasu

preko štirih državnih meja preko Tigrska, Eufrata in Jordana.

Zemeljsko olje ni postavilo na glavo samo kopensko strategijo, ampak tudi morsko vojno. Znamenito odkritje Diesela je morsko vojno prenovilo. Leta 1913 se je vkrcal veliki nemški iznajditelj, da bi se odpeljal v Anglijo, da bi se pogagal z angleško admiralteto glede svojega stroja. Med vožnjo je brez sledu izginil. Angleška mornarica je bila potem prva, ki je vgraditi Dieslove motorje v svoje bojne ladje.

Do sedaj se je le Nemčiji posrečilo, da je

postala popolnoma neodvisna od naravnega pridelovanja olja.

Pogled v bodočnost

je posebno v tehničnem oziru vedno nezanesljiv. Brez dvoma pa je olje nepogrešljivo za življenje naše kulture, naše politike in našega gospodarstva. Pomen važnosti olja raste tako, da se zmanjšuje proizvodnja olja brez dvoma skokoma na zemlji iz leta v leto. Nihče ne more povedati, če in kdaj bo elektrika ali kakšno drugo, do zdaj še nepoznano sredstvo izpodrlilo olje. Pribito pa je, da je zemeljsko olje pritisnilo svoj pečat našemu času kot noben drug mineral in noben drug energijski vir in da je pisalo mnoge, mnoge in vse mogoče najbolj napete in najbolj krvave strani kronike človeškega življenja. (Po Pester Lloydnu).

Svatba kitov sredi morja

Kuhar mi je prinesel steklenico limonade (piše vojni poročevalc nekega nemškega lista) na poveljniški mostiček in je bil on prvi, ki je opazil kita. Brez dvoma to niso bile podmornice ali morske kače, ampak sta bila dva kita, eden večji kot drugi, in sta bila slična dvema brzoparnikoma, od katerih je bil manjši spredaj, tik za petami pa večji — samec. A bežeča samica je bila bržkona vsa preplašena in je z lopatama repnim vijakom tako udarjala po morju in nasilnemu kavalirju po ušesih, da je bilo kaj. Na tri morske milje si ga ugnil slisati sopsti in prskati, zakaj videti je bil že priletniški možkar, ljubitelj svoje vrste. A čeprav je dovoljal klofut in mu je zares trdo predlagal, ga to ni prav nič oviral. Zdaj pa zdaj je šiln mimo nje in jo lopnil s plavutjo po boku, da je kar plosknilo. To se je večkrat zgodilo, zakaj gospodčina je imela sicer dobra pljuča, a on je imel bolj obširna in naduha bržkona in nikoli imel. Če se je tej morski deklinci zdela vsa reč le preveč neumna, je planila kvíšku iz vode kakor delfin, obstala je za sekundo v ozračju in je telesnila z gromskim hrumenjem spet nazaj na morje, kar je bil prev strašen prizor. In tem muham ženske zvitosti je bil on kos s svojo toliko močnejšo silo moške ljubezenske norčavosti. Oba sta spravila morje v pravo pravcato dirjanje in služboči častnik na poveljniškem mostičku je imel mnogo opravka, da je obdržal ladjadlo v pravi smeri, in se je bil, da bo moral kreniti z njo drugam. Toda lov kitov je pojeman. Telesa obeh velikanov sta se

blesteli v sončnih žarkih ko dva ledenička v belih penah Severnega morja. Zdaj je bila njegova plavata na sredi njenega hrbita, in ona, ki je bila toliko ur podena po morju ko sam satan, se zdaj nitni več branila in mahoma sta nepremetno ležala na venomer zibajočemu se morju. A bilo je, da bi se njeni telesi napihovali kakor velikanski cvetovi tropске Victorije regije, ko se ob sončnem vzroku sopeč odpirajo. Nenadoma sta začela kita z enakomernostjo tisočinke sekunde z repom bicati morje. Nato sta se počasi in veličastno kot dva orjaška kačipot Oceanea dvignila kvíšku proti nebu in sta obstala trup ob trupu za večnost ene sekunde na belih, venomer bicnih penah kot pravnavi ljbubezenki pa na svatbi svojega življenja. Za ta hip je celo morje pošla sapa. Noben veter ne ni zganil. Galebi, ki so nas vreččaje spremiali, so v jatah čepeli na vodi in se niso zganili. In na krovu in pri ograji so stali tisti, ki niso imeli službe, in nihče ni mogel spregovoriti.

A kar nenadoma, hitrejšo, kot je nastal, se je neznanski spomenik življenja razdelil od spodaj do vrha, razpočel se je in izginil z neznanskim grmenjem v valovih, ki niso nastali zaradi viharja ali globine. Ne zaradi neurja datine Biskate, izvzemši, če so se v tej sekundi sešli vsi elementi neba v morju v objemu obeh kitov.

Kita sta se kmalu prikazala iz penečega valovja, da sta potem počasi in zadovoljno plula proti severu, a morje se do večera ni moglo umiriti.

Najvišje cene na ljubljanskem živilskem trgu

Z odlokom VIII-2 št. 363-15 je Vsoki komisar za ljubljansko pokrajino dne 23. julija določil za tržno blago v Ljubljani najvišje cene, ki veljajo do ponedeljka, 26. julija 1943-XXI zjutraj dalje do objave novega cenika.

Najvišje cene, ki jo po njih dovoljeno v Ljubljani prodajati v ceniku navedeno blago in ga plavčevati, so naslednje:

Kislo zelenje 4 lir kg, kisla repa 2,50, glavnata solata 3,15, radiš 3,70, špinaca 3,15, ohrvati 3, domaća cvetača 3,35, kolerabice 2,30, nova repa brez listov 2, grah 3,60, stročji fižol 6,15, rdeča pesa brez listov 3, rdeča in bela redkvica 3, buča 3,70, buče 2, kumare 2,90, kumarice za vlaganje 30 komadov na kilogram — 6 lir, kumarice za vlaganje — 125 komadov na kilogram — 9 lir, novi krompir 2,40, rabarbara 4, šopek zelenjave za juho 0,25, peteršilj 4, nova čebula 2,30, šalota 4, novi česenj z zelenjem 4,50, osnaženi hren 4, borovnica 3,50 za liter, liter gozdnih rdečih jagod 10 lir, kilogram malin 10 lir, namizna jabolka 4,75, jabolka za kuho 3 lir, hruške I. vrste 4,20, hruške II. vrste 3 lire, marelice 4,55, domaće breskve 4,60, zelena paprika 5 lir, tretči korenček brez zelenja 4, liter lisnik 4, kilogram juričkov — snažno in zdravo blago — 12 lir, jajca 2,50 lir komad.

Kjer ni posebej naveden liter, veljajo cene za kilogram. Opozorjam pa, da vse te cene veljajo samo za blago, pridelano v Ljubljanski pokrajini, ker je za blago, uvoženo iz drugih pokrajin, v veljavi cenik za zelenjavo in sadje št. 12 na rumenem papirju.

Posebno pa opozarjam prodajalke in prodajalce, da mora biti po teh cenah naprodaj vse blago zdravo, obrebljeno in v takem slanju, kakor je opisano v ceniku. Vsa povrtnina mora biti osnažena in oprana, vendar pa ne več mokra ali namočena, pač pa sveža.

Vse te najvišje dopustne cene in tudi vse nižje cene morajo biti vidno označene na vsem v ceniku

navedenem blagu ne samo na Vodnikovem in Počarjevem, temveč tudi na živilskih trgih v Mostah, na Viču, na Sv. Jakoba trgu in v Šiški, enako pa sploh pri vseh prodajalkah in prodajalcih po vsej mestni občini ljubljanski.

Blago, ki so bile cene zanj objavljene v prejšnjih maksimalnih cenikih in jih sedaj ni v ceniku, se mora prodajati po prejšnjih cenah ob isti letni dobi, lanskem letu, če ni bila za isto blago s posebno odločbo Vis. komisariata — odsek za dočlanjanje cen — odobrena drugačna cena.

Romunski maršal Antonescu je obsikal Sibiry, kjer je imel nagovor na nove častnike, ki so v tem mestu končali častniški tečaj. Obsikal je tudi vojaške šole, vojaška pokopališča in bolnice.

Iz berlinskih vojaških krogov se je izvedelo, da so nasprotnikova letala napadla z velike višine včeraj popoldne nekatera mesta v Novogoriji. Letala so povzročila veliko žrtev med civilnim prebivalstvom in mnogo škode na tovarnah. Sestrelili so 4 letala. Isti krogi poročajo tudi o hudem terorističnem napadu na Hamburg, kjer so povzročili veliko škodo v Altoni. Pri tem napadu so sestrelili 13 nasprotnikovih letal.

Na sestranku sindikalnih organizacij v Splitu so odločili, da bodo poslali rimskemu guvernerju 100.000 lir za rimsko prebivalstvo, ki je bilo prizadeto po nasprotnikovem letalskemu napadu.

V baziliki San Marca se je vršilo škofovsko posvečenje mons. Carla Zinata, škofa iz Vincenze. Posvečenju so prisostvovali vrhovne duhovne oblasti iz Venezie in Vincenze, številni prelati in veliko število predstavnikov iz Vincenze.

Skrivnosti z nevidnega bojišča

Vohunski spomini iz prve svetovne vojne

25

Strah, ki se smeje.
Ali se spominjaš, stari moj Morris, tiste strahote noči pozimi leta 1917? Ali se še kaj spominjaš? Tedaj je namreč bilo poslednje, da sem te videl, potem nikoli več.

Tesno sva se zavila v nepremočljivi plašč, si potisnila čepice na oči, da bi naju nihče ne poznal ali si zapomnil najinega obrazu, ter šla previdno in počasi tik ob zidovih. Molčala sva in se nisva niti pogledala, kaj šele, da bi se bila ogovorila.

Kadar koli se je v gosti meglj, ki je zastirala pogled, tako da je človek videl samo za dober seženj pred sabo, prikazala senca koga, ki name je prihajal nasproti, so nama roke, ki sva jih držala potisnjene globoko v žep, še odločneje in še trdneje stisnile mrzli ročaj samokresa, nasego poslednjega orožja.

Tako sva hodila dolgo, dokler nisva nazadnjene malce razburjene prišla do palace, kjer bi mogla izpolnit svojo drzno in nevarno nalogo. Šele onda sva si upala spet pogledati v oči, a še